

Voldsforebygging i distriktet

Utfordringer og muligheter i arbeidet med å forebygge
og håndtere vold i distriktskommuner

Innhold

Forord	3
Sammendrag.....	4
Lovforpliktelser og retningslinjer	5
Gjennomføring og kunnskapsgrunnlag	6
Hvem jobber med voldsförebygging i distriktet?	7
Erfaringer fra kommuner og krisesentre i Nordland og Trøndelag	10
Eksempler på arbeidsmodeller tilpasset distriktkommuner	11
Høyrisikoteamet i Trøndelag.....	11
Fagdager og kompetanseheving	12
Jasska	12
Samarbeidsavtale mellom Nordland politidistrikt og krisesentrene i Nordland	13
TryggEst	13
Voldskoordinator	14
Forankring av planer, modeller og samarbeid i kommunene	15
Loverk.....	16
Politisk forankring	17
Plan	17
Administrativ forankring: Organisering ansvar og roller	20
Akutt beredskap.....	21
Faglig forankring, kompetanse og fenomenforståelse	22
Samarbeid	23
Tillit og forankring i lokalsamfunnet.....	25
Sjekkliste for kommuner	30
Referanser og litteratur	34

Forord

Vold i nære relasjoner forekommer i mange former og er en alvorlig samfunnsutfordring som krever helhetlig innsats, lokal forankring og bredt samarbeid. I distriktskommuner, hvor avstander til tjenester kan være store og fagmiljøene små, er det særlig viktig å utvikle tilpassede og bærekraftige, proaktive og reaktive modeller i dette arbeidet.

Dette notatet er et resultat av prosjektet *Voldsforebygging i distriktet*, finansiert av **Konfliktrådet**, gjennomført av **Likestillingssenteret KUN**. Prosjektet har hatt som mål å identifisere utfordringer og muligheter knyttet til arbeidet med å forebygge og håndtere vold i distriktskommuner, og å samle erfaringer fra lokale aktører for å styrke det voldsforebyggende arbeidet i små kommuner. Prosjektet er gjennomført i samarbeid med Statsforvalterne i Nordland og Trøndelag, samt RVTS Midt.

Vi ønsker å rette en stor takk til alle kommuner som har bidratt med innspill i dette arbeidet og fagmiljøer ved krisesentrene i Nordland og Trøndelag, samt Nordland politidistrikt som har bidratt med viktige erfaringer og innspill.

Takk også til Anne Silviken, Laila H. Johansen, Grete Ystgård, Lars Arne Ranheim, Merete Berg Nessel, Nina Skille og Wanja Sæther i referansegruppa for gode innspill underveis og til Indre Fosen og Hamarøy kommune for godt vertskap til rundebordssamlinger.

- Susanne Morales Ree, Karin Hovde, Marte Taylor Bye, Shahnaz Shefa Amin

Sammendrag

Dette notatet er en fremstilling av arbeidet vi har gjort i prosjektet *Voldsforebygging i distriktet*. Notatet beskriver nasjonale føringer, lovverk og organisering av hjelpetilbudet samt hvordan kommuner, krisesentre, politi og andre aktører samarbeider i praksis. Gjennom systematisk kartlegging, intervjuer, statistikk og eksempler på ulike arbeidsmodeller belyses både utfordringer og muligheter i distriktskommuner, blant annet tverrfaglig samarbeid, kompetanseheving, lokal forankring og tillit i små lokalsamfunn. Gjennom arbeidet med dette prosjektet finner vi i stor grad praksis som samsvarer med funn både Sivilsamfunnets skyggerapport (2025) og Riksrevisjonens evaluering av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner (2021-2022). Særlig økonomi og ressursknapphet påvirker kommunenes mulighet til å arbeide systematisk og langsiktig med forebygging av vold og overgrep. I små og sårbare fagmiljøer blir arbeidet ofte personavhengig, og mange kommuner har begrenset kapasitet til kompetanseheving, koordinering og utviklingsarbeid. Dette kan føre til at innsatsen i stor grad konsentreres rundt akutt håndtering og beredskap, mens det forebyggende og langsiktige arbeidet får mindre oppmerksomhet. Når kommunenes tilbud begrenses øker risikoen for at en uforholdsmessig stor byrde bli lagt på den voldsutsatte selv, både gjennom å selv måtte orientere seg i hjelpetilbudet, oppsøke tjenester og håndtere konsekvensene av fragmenterte tilbud. Samtidig er det viktig å understreke at det både i distriktskommuner i Nordland/Trøndelag og fagmiljø som samarbeider med kommunene finnes et betydelig engasjement og mange gode lokale eller regionale initiativ. Kommunene har ulike forutsetninger og gode løsninger kan se forskjellige ut i ulike lokalsamfunn. Det er særlig nærhet mellom tjenester, fleksibilitet og mulighet for samarbeid som er de minst sentrale kommunenes styrke. Dette kan gjøre det enklere å etablere fleksible løsninger, rask kontakt og tett samarbeid på tvers av tjenester. Flere kommuner fremhever nettopp at nærheten mellom ansatte gir særlig gode muligheter for tverrfaglig samarbeid og muligheter for å tilpasse tilbudet til lokale behov og eksisterende tjenestestrukturer.

Videreutvikling av arbeidet mot vold i nære relasjoner i distriktskommuner handler ikke nødvendigvis om flere tiltak eller bestemte modeller, det kan like gjerne være god forankring, tydelig ansvar, tilstrekkelig økonomi, fungerende samarbeid, tilgjengelig informasjon, eller systematisk kompetanseheving som avgjør om arbeidet blir bærekraftig over tid. Dette gjelder ikke bare distriktskommuner, men får en særlig betydning der tjenestene er sårbare på grunn av små fagmiljø, store avstander eller begrensede ressurser. Det finnes reelle muligheter for å styrke arbeidet mot vold i nære relasjoner også innenfor dagens rammer.

Distriktskommuner har kvaliteter som kan være en styrke i voldsarbeidet, for eksempel nærhet mellom tjenester, korte beslutningsveier, fleksibilitet og god kjennskap til lokale forhold. Dette kan gi gode forutsetninger for rask kontakt, tett oppfølging og tilpassede løsninger. Nærheten mellom ansatte og tjenester kan gjøre tverrfaglig samarbeid enklere og mer direkte enn i større og mer fragmenterte systemer. Kommunene har allerede mange etablerte tverrfaglige samarbeidsforum som kan bygges videre på som politiråd, SLT-arbeidet og BTI. Det avgjørende er derfor ikke nødvendigvis hvilke utfordringer kommunene står i, men hvordan arbeidet organiseres og prioriteres innenfor de rammene som finnes. Gode løsninger trenger ikke være like i alle kommuner, men de bør være godt forankret, tydelige, mulige å gjennomføre og tilpasset lokale forhold. For noen kan dette innebære å styrke arbeidet gjennom handlingsplaner, TryggEst eller lokale koordinatorfunksjoner. For andre kan interkommunalt samarbeid, tettere kobling til krisesenter eller bedre bruk av eksisterende samarbeidsarenaer være mer hensiktsmessig.

Lovforpliktelser og retningslinjer

Norge har ratifisert Istanbulkonvensjonen, Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. Konvensjonen forplikter statene til å ha forebyggings tiltak, beskyttelsestiltak og risikovurderingstiltak for voldsutsatte, behandlingsprogrammer for gjerningspersoner, og å sørge for at tjenesteapparatet skal ha kunnskapen de trenger for å oppdage og hjelpe voldsutsatte (NIM, 2026). Konvensjonen legger særlig vekt på rettighetene til utsatte grupper og behovet for helhetlig innsats på tvers av sektorer (Europarådet, 2011).

Prosjektet bygget på regjeringens handlingsplan Frihet fra vold 2021–2024, som presenterte 82 konkrete tiltak for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner. Planen vektlegger målrettet forebygging, likeverdig bistand, effektiv beskyttelse og straffeforfølgelse, samt styrket innsats i samiske samfunn og internasjonalt samarbeid. Den understreker behovet for helhetlig kriseberedskap og bedre samhandling mellom aktører (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021). Denne handlingsplanen er fulgt opp av en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028)

Evalueringer av myndighetenes oppfølging av Istanbulkonvensjonen og myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner viser mangler ved tjenestene som tilbys til voldsutsatte, og at det er store regionale forskjeller når det kommer til

voldsforebyggende arbeid. Riksrevisjonens evaluering av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner (2021-2022) retter alvorlig kritikk mot flere forhold, som at viktige aktører er usikre på om og hvordan de skal melde fra om mistanke om vold, at det er stor variasjon i kommunens oppfølging, og at svakheter i det helhetlige hjelpetilbudet kan innebære at voldsutsatte ikke får den hjelpen de trenger. Rapporten oppfordrer statlige myndigheter til å i større grad stimulere kommunene til bedre koordinering av det kommunale hjelpetilbudet.

Rapporten peker også på regionale forskjeller, blant annet at ni av de tolv krisesentrene i landet med en bemanning på under seks årsverk er plassert i de tre nordligste fylkene. 6-7 årsverk er minimumsanbefalingen fra Bufdir for å ha et forsvarlig og døgnbemannet krisesentertilbud. Det er også store forskjeller når det gjelder hvordan kommunene organiserer arbeidet sitt. En tredjedel av norske kommuner har ikke handlingsplaner. Riksrevisjonens rapport finner at kommuner uten handlingsplaner også i mindre grad har skriftlige rutiner og prosedyrer for å avdekke/varsle om vold, mindre samordning og mindre grad av kompetansehevingstiltak for ansatte.

Gjennomføring og kunnskapsgrunnlag

Dette notatet bygger på kartlegging, statistikk, intervjuer og erfaringsdeling fra kommuner og tjenesteapparat i Nordland og Trøndelag. Arbeidet har hatt særlig fokus på distriktskommuner med lav sentralitetsgrad (5 og 6). De fleste kommunene med lav sentralitetsgrad er små, med et relativt lavt folketall, mens noen få har inntil 10.000 innbyggere. Felles for kommuner med lav sentralitetsgrad er at de kjennetegnes av lang reisetid til arbeidsplasser og servicefunksjoner. De har ofte spredt bosetting, mindre arbeidsmarked og kan oppleve utfordringer med å opprettholde robuste fagmiljøer (Pedersen et al 2022).

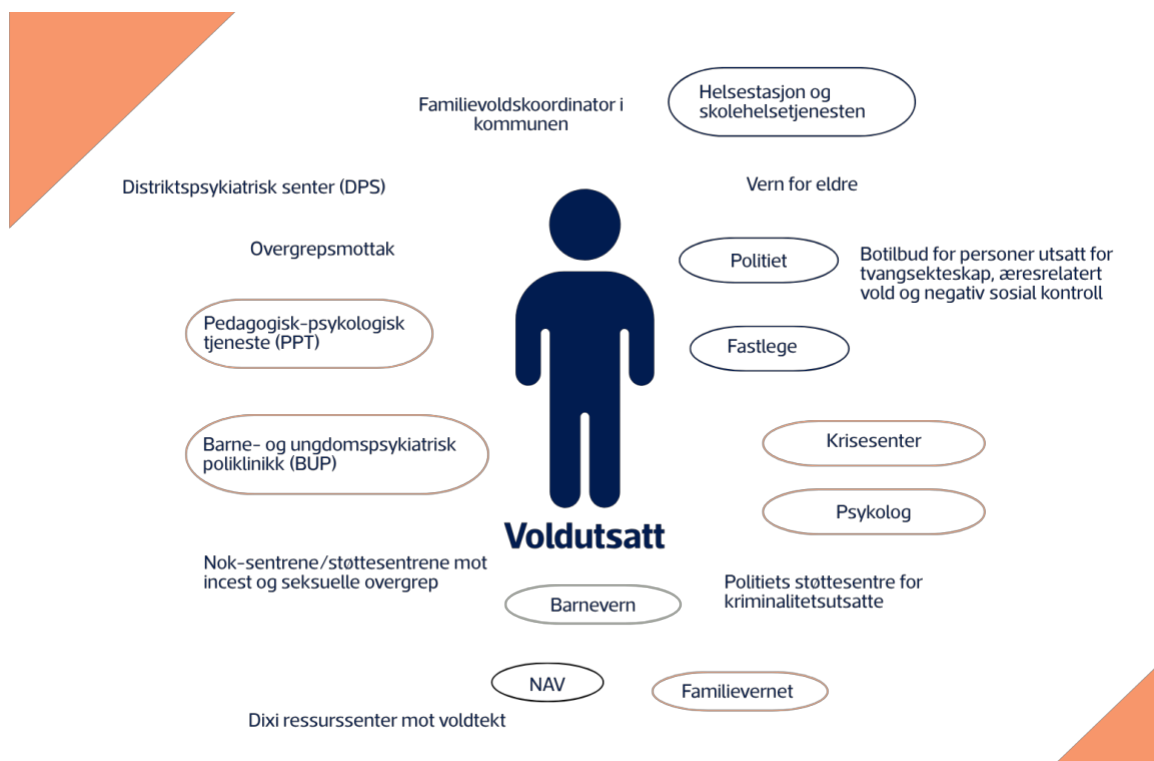
Vi har i dette prosjektet gjennomført flere intervjuer og dialogmøter med kommuner, krisesentre og andre fagmiljøer. Alle krisesentrene i Nordland og Trøndelag ble invitert til et felles digitalt møte, hvor fem av ni sentre har gitt innspill og delt erfaringer. Videre ble det gjennomført intervjuer med fire kommuner i regionen. Kommunene ble valgt ut på bakgrunn av erfaringer med blant annet handlingsplanarbeid, TryggEst-modellen, temasatsinger innen voldsfeltet og omstilling knyttet til krisesenterdrift. Det ble også gjennomført intervju med avsnittsleder for RISK i Nordland politidistrikt, samt med Merete Berg Nettet fra det ambulerende kriseteamet ved St. Olavs hospital.

Avslutningsvis ble det arrangert to rundebordsseminarer i Hamarøy og Indre Fosen kommune. Seminarene ble gjennomført fysisk i vertskommunene, kombinert med digitale innlegg på Teams. Her deltok representanter fra kommuner, krisesentre og fagmiljøer.

Som del av arbeidet har vi kartlagt relevant forskning om vold i nære relasjoner i distriktskommuner, samt innhentet statistikk knyttet til de aktuelle kommunene. Det er ikke gjennomført en systematisk litteraturgjennomgang, men forskning og statistikk er brukt tematisk der dette har vært relevant for problemstillingene i notatet. Referanser finnes samlet bakerst i dokumentet.

Hvem jobber med voldsforebygging i distriktet?

Det voldsforebyggende arbeidet i kommunene skjer gjennom et lokalt samvirke mellom helse, oppvekst, barnevern, politi, NAV, krisesentre og regionale kompetansemiljøer.

Figur 1: Hvem jobber med voldsforebygging i distriktet? Omarbeidet illustrasjon av Riksrevisjonen 2022

Figuren over er hentet fra riksrevisjonens rapport (2022), og viser en oversikt over potensielle offentlige aktører som kan yte hjelp til ofre for vold i nære relasjoner. Om vi også inkluderer aktører som bidrar til å forebygge og avdekke vold i nære

relasjoner omfatter det i prinsippet alle kommunalt ansatte, i særlig grad ansatte som er i tett kontakt med innbyggere i kommunen, og som er forpliktet til å følge avvergeplikten og opplysningsplikten. Riksrevisjonen peker på at det kan være en utfordring at det er mange ulike aktører, og at det samtidig mangler avklaring av roller og ansvar mellom dem. 41% av kommunene i deres undersøkelse oppga å ha en voldskoordinator, det vil si at majoriteten av kommunene ikke har en stillingsressurs som samordner og holder oversikt over kommunens innsats på dette feltet.

Det er forskjeller på hvilke tjenester som tilbys i den enkelte kommune. I mange tilfeller samarbeider distriktskommuner med nabokommuner om å drive en felles tjeneste. Dette gjøres ofte for å sikre bedre fagmiljøer og mer robuste tjenester. Dette kan være et spørsmål om økonomi og ressurser, hvor samarbeid gir større stabilitet og tilgang til spesialisert kompetanse. Mange kommuner ser det også som hensiktsmessig med interkommunalt samarbeid i tilfeller der små samfunn og tette forbindelser mellom tjenesteytere og tjenestemottakere gjør at visse tjenester med fordel kan ligge lenger unna for å sikre anonymitet og habilitet, som for eksempel barneverntjenester.

Kommunal førstelinjetjeneste

- Helsestasjon, skolehelsetjeneste og tannhelsetjeneste – møter barn, unge, gravide og familier tidlig
- Fastleger og legevakt – kan identifisere fysiske/psykiske tegn på vold
- Barnehage og skole – viktige observatører av endringer hos barn
- Barnevernstjenesten – sentral ved mistanke om vold mot barn
- Psykisk helse og rustjenester – møter både utsatte og potensielle utøvere
- Hjemmetjeneste/eldreomsorg – viktige for å avdekke vold mot eldre eller personer med funksjonsnedsettelse
- NAV – møter familier med økonomisk og sosial sårbarhet

Politi

Politiet er en nøkkelaktør både i forebygging og i håndtering av akutte saker og hver kommune har en politikontakt. Det er ikke egne politistasjoner eller lensmannskontor i alle kommuner. Det er 41 kommuner og 34 politistasjoner og tjenester i Nordland, og 38 kommuner og 26 politistasjoner og tjenester i Trøndelag. Flere av politidistriktene betjener flere kommuner fra ett felles kontor. Politiet samarbeider med kommunene gjennom politiråd, som er et formalisert samarbeid mellom kommuneledelsen og lokalt politi. Disse politirådene kan også være interkommunale og er etablert i de fleste kommunene i Norge. Flere kommuner har

også koordinatorstillinger for SLT, Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak. Dette er en modell for arbeid med barn og unge som kommunene finansierer gjennom ulike tilskuddsordninger hos Konfliktrådet. Det er i stor grad politikontaktene som holder i samarbeidet med SLT lokalt.(www.konfliktradet.no)

Krisesenter

Krisesentrene tilbyr beskyttelse til voldsutsatte, samtaletilbud, juridisk rådgivning og hjelp til reetablering. Krisesenterloven sier at alle kommuner skal sørge for et krisesentertilbud, som skal omfatte midlertidig botilbud, gratis dagtilbud, døgnåpen telefonlinje og oppfølging i reetableringsfasen, i samarbeid med andre deler av tjenesteapparatet. Krisesentrene fungerer som både tjenestetilbud, fagressurs og samarbeidspartner for kommunene og bidrar med veiledning, kompetansedeling og støtte i både enkeltsaker og mer systematisk utviklingsarbeid.

BTI – Bedre Tverrfaglig innsats

BTI står for "Bedre Tverrfaglig Innsats", og er en nasjonal modell for samarbeid mellom kommunale tjenester når barn, unge eller familier har behov for tidlig hjelp og støtte. Nasjonale kartlegginger viser at langt over 90 % av kommunene i Trøndelag er aktive brukere, og flere enn 30 kommuner i Nord-Norge bruker BTI eller BTS-modellen, koordinert gjennom RKBUS, KORUS Nord, RVTS og Statsforvalter. (<https://www.forebygging.no/BTI/BTI-arbeid-i-Norge/>) Denne modellen er ikke rettet mot håndtering av voldssaker spesielt, men kan være noe å bygge videre på siden så mange allerede har tatt den i bruk.

Familievernkontor

Familievernkontor gir gratis veiledning, samtaler kurs og samtalegrupper til voldsutsatte og utøvere av vold. Det finnes ti familievernkontor i region nord, og seks kontorer i region Midt-Norge, som hvert dekker fra fem til tjue kommuner. De som ønsker å bruke familievernkontoret kan selv velge hvilket kontor de vil henvende seg til.

Overgrepsmottak

Overgrepsmottak er akutttilbud for utsatte for voldtekt, voldtektsforsøk og vold i nære relasjoner. Mottakene tilbyr medisinsk hjelp og rådgiving, rettsmedisinsk undersøkelse for sikring av bevis, informasjon om oppfølgingstilbud og andre hjelpeinstanser, og hjelp til å kontakte bistandsadvokat. Det finnes per i dag totalt

24 overgrepsmottak i Norge, fordelt på sju i de tre nordligste fylkene, fem i Midt-Norge, fire på Vestlandet, et på Sørlandet og sju på Østlandet (hentet fra www.dinutvei.no).

Statens barnehus

Statens barnehus tilbyr tilrettelagte avhør og medisinske undersøkelser til barn, ungdom og til voksne med psykisk utviklingshemming hvor det er mistanke om at de kan ha vært utsatt for eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep. Det finnes 12 barnehus i landet, som alle ligger i større byer.

Kompetansestøtte utenfra

Regionale aktører som RVTS Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (som har fem regionkontorer), Alternativ til Vold (ATV) (som har 15 kontorer), Ressurscentre mot seksuelle overgrep Nok. (med 15 kontorer) og Statsforvalteren er viktige ressurser for kommunene når det gjelder kompetanse, utvikling av tjenestene og også støtte og veiledning i håndtering av utfordrende saker.

Erfaringer fra kommuner og krisesentre i Nordland og Trøndelag

Intervjuene med kommunene viser store variasjoner i hvordan arbeidet mot vold i nære relasjoner organiseres og følges opp. Flere kommuner beskriver at små fagmiljøer og begrenset kapasitet kan gjøre arbeidet sårbart, samtidig som de fremhever at korte beslutningsveier og nærhet mellom tjenester kan gi gode muligheter for samarbeid og fleksible løsninger. I flere kommuner er arbeidet tett knyttet til enkeltpersoners engasjement og kompetanse. Dette kan gjøre arbeidet personavhengig, men samtidig viser intervjuene at dedikerte ansatte ofte bidrar til å holde temaet høyt prioritert og til å skape godt samarbeid på tvers av tjenester. Kommunene beskriver ulike måter å organisere arbeidet på, både gjennom handlingsplaner, TryggEst-modellen, tverrfaglige samarbeidsarenaer og mer uformelle samarbeidsstrukturer. Samtidig peker flere på behov for støtte til videreutvikling av systematikk, rolleavklaringer og kompetansebygging. Store geografiske avstander og begrensede muligheter for kompetanseutvikling trekkes frem som utfordrende, men flere kommuner viser også til at digitale møteplasser, regionale samarbeid og tettere kontakt med krisesentre og andre fagmiljøer kan bidra til å styrke arbeidet.

Krisesentrene som leverer tjenester til små kommuner i Nordland og Trøndelag beskriver både utfordringer og styrker ved arbeidet i distriktene. De peker på at

geografiske avstander og krevende logistikk kan gjøre tilgjengelighet utfordrende, særlig når det gjelder transport, oppfølging og barns tilknytning til skole og nærmiljø ved opphold på krisesenter. Samtidig er erfarer krisesentrene at små kommuner ofte er oversiktlige og preget av korte avstander mellom tjenester og beslutningstakere. Krisesentrene fremhever at systematisk kontakt med kommunene er avgjørende for å sikre godt samarbeid og at faste kontaktpersoner, jevnlig møter og formaliserte samarbeidsstrukturer bidrar til bedre forankring av arbeidet mot vold i nære relasjoner.

Eksempler på arbeidsmodeller tilpasset distriktkommuner

Kommunene organiserer arbeidet med forebygging og håndtering av vold ulikt avhengig av en rekke faktorer som økonomi, geografi og tilgang på fagkompetanse. Under har vi beskrevet eksempler på arbeidsmodeller og organiseringer som viser både lokale og regionale løsninger i kommuner med store geografiske avstander og begrensede ressurser. Modellene viser forskjellige måter å arbeide tverrfaglig, bygge kompetanse og sikre bedre koordinering og oppfølging av både utsatte personer og voldsutøvere.

Høyriskoteamet i Trøndelag

Høyriskoteamet i Trøndelag er et tverrfaglig, hurtigvirkende team som er forankret i St. Olavs hospital, politiet og Trondheim kommune. Teamet er spesialisert på høyriskosaker og rykker inn i kommuner etter behov. Teamet er tilgjengelig for alle kommuner i regionen. Det tilbyr oppfølging til utsatte for vold, inkludert barn, samt til voldsutøver. Teamet har faste møter og behandler saker fortløpende. Erfaringene til teamet er at det er store behov for kompetanseoverføring til små kommuner på dette området. Teamet er også unikt i at det retter seg spesifikt mot voldsutøver. Vi vet at samtaletilbud for voldsutøvere ikke er like tilgjengelig i alle deler av landet, da det ikke inngår i krisesentrenes mandat, og sinnemestringskurs ikke er noe som tilbys av alle familievernkontor. Teamet har også utviklet egen metodikk for samtykkebasert informasjonsdeling, hvor voldsutøver og voldsutsatt samtykker til deling av informasjon mellom etatene. Teamet er per i dag regionalt basert i Trøndelag, men kan brukes som inspirasjon til å etablere regionale modeller for samhandling i flere regioner. Det er også et potensiale i å bruke teamet i saker som ikke er høyrisiko, men hvor ekspertisen er nyttig. Vår informant vektlegger forankring i kommuneledelsen samt å ha faste samarbeidsteam som avgjørende for at denne modellen skal fungere.

Fagdager og kompetanseheving

Mange kommuner benytter seg av eksterne aktører for å få mer grunnleggende kunnskap og fenomenforståelse om vold og tiltak for å forebygge og håndtere vold. Flere kompetansetilbud i Nordland og Trøndelag tilbyr fagdager og kompetanseheving til kommuner om vold og voldsforebygging. Blant disse er RVTS Nord og Midt, Krisesentrene, Nok. Nordland og Nok. Trondheim, KORUS Midt og Nord, Likestillingssenteret KUN og studiesenter Vefsn.

Vi ser stor nytte av egne lokale fagdager i distriktskommuner med lengre reisevei til større bykommuner. Dette gir kommunene et kompetansehevingstilbud som er tilpasset egen ramme, og som gir mulighet til å forankre arbeid med forebygging av vold bredt i kommunen. Slike kompetansehevingstiltak gjør det mulig for at kommunene å samle et bredt utvalg ansatte for felles tverrfaglige diskusjoner, og ved å invitere nabokommuner samtidig gi ansatte mulighet til å utveksle erfaringer over kommunegrensa, med kolleger som har noen av de samme ramme faktorene for sitt arbeid.

I forbindelse med dette prosjektet kombinerte vi fysiske samlinger i to ulike distriktskommuner med et felles program via teams, med innlegg fra kommunene og faginnlegg fra Merete Berg Nesset i høyriskoteamet og leder ved krisesenteret i Vesterålen Line Hågensen. En slik hybrid møteform gi muligheter for kompetanseheving og erfaringsutveksling som gir distriktskommuner tilgang til møteplasser på mer lik linje med mer sentrale kommuner som har kortere vei til og dermed større anledning til å delta på nasjonale konferanser. Dette forutsetter at arrangementene strømmes, at vertskommunene har godt nok lyd- og bildeutstyr, og at noen har ansvar for å koordinere den fysiske møteplassen og legge til rette for erfaringsdeling.

Jasska

Jasska/Trygg-prosjektet i Tysfjord (nå Hamarøy) kommune var et tidsavgrenset, statlig initiert oppfølgingsprosjekt som pågikk fra 2017 til 2019. Prosjektet ble etablert etter avdekking av omfattende volds- og overgrepssaker i kommunen, og var organisert som et bredt, koordinert samarbeid mellom kommune, statlige aktører og lokalsamfunn. Jasska-prosjektet var delt inn i fem delprosjekter som dekket både akutt oppfølging, forebygging, kompetanseheving og langsiktig planarbeid. Prosjektet hadde som hovedmålsettinger både å følge opp personer som var berørt av overgrep, og å utvikle og iverksette tiltak for å forebygge vold og seksuelle overgrep i fremtiden. Jasska-prosjektet har resultert i et omfattende utviklingsarbeid på både individ- og systemnivå i kommunen, med økt kompetanse,

nye rutiner og sterkere samarbeid mellom aktører. Prosjektet har bidratt til å etablere tettere samarbeid mellom barnevern, skole, helse og politi. Samarbeidsrutinene og strukturene for informasjonsdeling har redusert fragmentering i tjenestene og gjort oppfølging av utsatte personer mer helhetlig. Ansatte i kommunale tjenester får nå systematisk opplæring i å avdekke, håndtere og følge opp vold og seksuelle overgrep, dette gjelder særlig skole, barnehage og helse- og sosialtjenester. Det er også utviklet og implementert tydeligere prosedyrer for varsling, oppfølging og samarbeid på tvers av tjenester, samtidig som det er blitt lagt mer vekt på forebyggende arbeid, særlig rettet mot barn og unge. Evalueringen av prosjektet konkluderer med at Jasska har ført til et mer koordinert, kompetent og systematisert tjenesteapparat i kommunen.

Prosjektet var en ekstraordinær satsing, både når det gjelder omfang, organisering og ressursbruk. Prosjektet mottok om lag 9,9 millioner kroner i statlige prosjektmidler, i tillegg til betydelig egeninnsats fra kommunen og andre samarbeidspartnere. Selv om prosjektet ble etablert i en særskilt situasjon og med ekstraordinære ressurser kan erfaringene likevel ha overføringsverdi til andre distriktskommuner, og prosjektet gir verdifull kunnskap og modeller for organisering av arbeid med forebygging av vold i distriktet. Særlig illustrerer prosjektet hvordan tydelig koordinering, tverrfaglig samarbeid og målrettet kompetansebygging kan styrke kommunens samlede innsats på feltet (Rapport Prosjekt Jasska/Trygg 2017-2019).

Samarbeidsavtale mellom Nordland politidistrikt og krisesentrene i Nordland

Flere av krisesentrene vi har snakket med trekker frem den formaliserte samarbeidsavtalen mellom Nordland politidistrikt og krisesentrene i Nordland som et viktig verktøy for å styrke samhandling og samarbeid i arbeidet med å håndtere og forebygge vold i nære relasjoner. Avtalen skal bidra til tydeligere kontaktpunkter og mer systematisk samarbeid mellom politiet og krisesentrene, både i enkeltsaker og i det forebyggende arbeidet. Som del av avtalen gjennomføres det årlige møter på ledelsesnivå, i tillegg til to lokale samarbeidsmøter i året. Krisesentrene og politiet erfarer at faste møtepunkter og etablerte kontaktlinjer bidrar til bedre kommunikasjon, økt forståelse for hverandres roller og et mer strukturert samarbeid over tid.

TryggEst

TryggEst er en strukturert arbeidsmodell utviklet av Bufdir for å sikre at bekymringer om vold, overgrep eller omsorgssvikt mot sårbare voksne blir fanget opp og håndtert

på en systematisk måte i kommunene. Hver enkelt kommune som ønsker å benytte seg av TryggEst-modellen etablerer sin egen organisering. Den kan ofte bestå av en koordinator og et tverrfaglig team med ansatte fra for eksempel helse- og omsorgstjenester, NAV, psykisk helse, rus, fastlegeordning, politi eller andre relevante tjenester. Teamet har ansvar for å koordinere saker og sikre samarbeid på tvers av tjenester. Modellen legger vekt på at terskelen for å melde skal være lav, slik at ansatte ikke blir stående alene med vanskelige vurderinger. Kommunenes TryggEst team jobber tverrfaglig og kan for eksempel kartlegge risiko, vurdere behov for akutt beskyttelse, eller vurdere andre tiltak som samtaler med den utsatte, tilrettelegging av tjenester, kontakt med politi og krisesenter, eller oppfølging av pårørende og ansatte rundt personen. Et viktig prinsipp i TryggEst-modellen er kompetanseheving. Ansatte skal få hensiktsmessig og systematisk opplæring i å kjenne igjen tegn på vold, overgrep og omsorgssvikt, hvordan man kan snakke med utsatte personer, samt å melde fra og dokumentere bekymringer. Hensikten med modellen er å gi kommunene en tydelig handlingsvei med å oppdage, melde fra, koordinere tiltak og følge opp, slik at sårbare voksne får bedre beskyttelse og hjelp (www.bufdir.no/vold/tryggest/)

Kommuner som etablerer TryggEst kan søke Bufdir om tilskudd på inntil 400 000 kroner til implementering og kompetanseheving i oppstartsfasen. Tilskuddet kan blant annet brukes til opplæring av koordinator og team, lokale fagdager, personalsamlinger og informasjonsarbeid. Krisesentrene trekker frem at de opplever kommuner som arbeider etter TryggEst-modellen, eller som har kjennskap til den, som bedre rustet i arbeidet med forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner. Dette kan tyde på at TryggEst-modellen, i likhet med Jasska/Trygg-prosjektet, bidrar til tydeligere rutiner, økt kompetanse og bedre samhandling mellom tjenester. Samtidig viser erfaringer fra enkelte distriktskommuner at det kan være krevende å forankre og opprettholde modellen på grunn av mangel på tid og ressurser i tjenester som allerede opplever høy arbeidsbelastning. I små kommuner, der mange ansatte har brede ansvarsområder og begrenset kapasitet, kan det være utfordrende å frigjøre tid til koordinering, kompetanseheving og tverrfaglig samarbeid. Dette peker på at vellykket implementering av TryggEst ikke bare handler om tilgang til metodikk og opplæring, men også om lokal forankring og tilstrekkelige arbeidskårsressurser til å følge opp arbeidet over tid.

Voldskoordinator

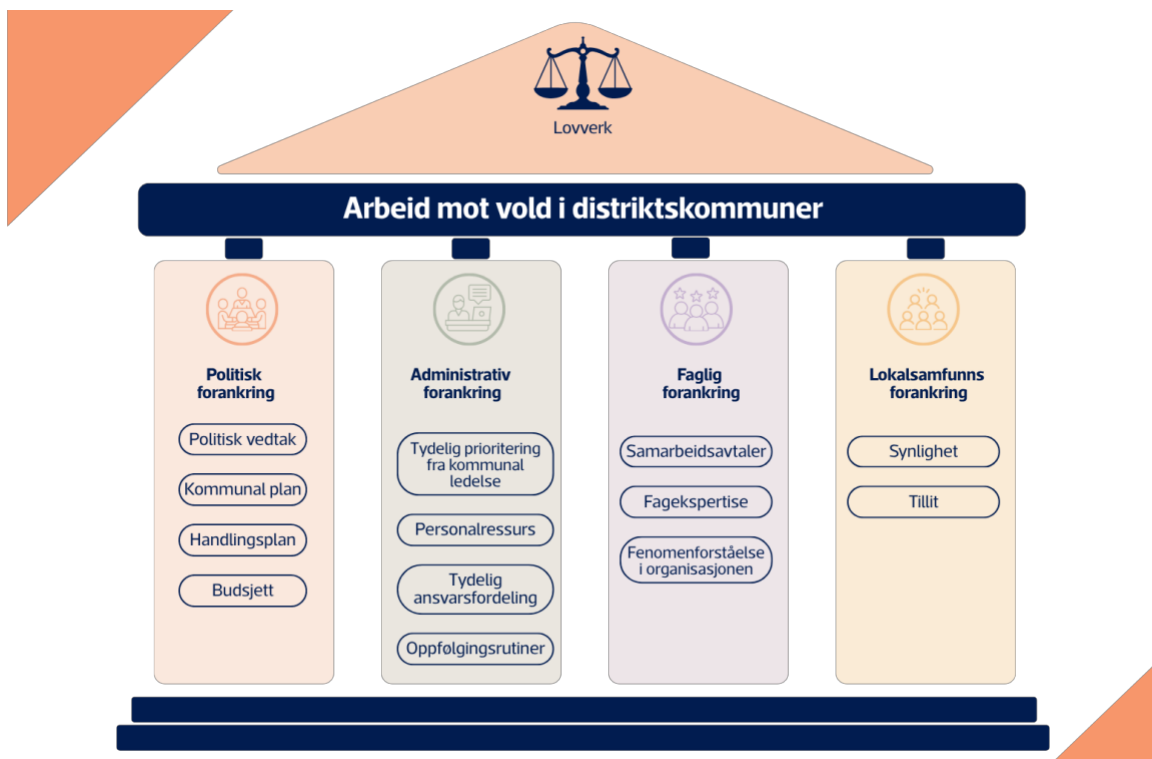
Noen distriktskommuner har valgt å organisere det voldsforebyggende arbeidet gjennom en egen fagperson i full stilling, eller funksjon med ansvar for forebygging, oppfølging og koordinering. Denne måten å organisere arbeidet på kan minne om

TryggEst-modellens forslag til organisering og bidra til å gjøre hjelpetilbudet mer tilgjengelig, ved at både innbyggere og samarbeidsaktører har en kontaktperson lokalt. En dedikert ressurs, stilling og person styrker kontinuiteten og samordningen i arbeidet. Rollen kan fungere som et bindeledd mellom utsatte personer, kommunale tjenester, politi, krisesenter og andre samarbeidspartnere, og bidra til at tiltak koordineres og tilpasses den enkeltes behov. Organiseringen bidrar også til økt kompetanse om vold og overgrep i kommunen. Gjennom veiledning, tverrfaglig samarbeid og deltakelse i kompetansehevende tiltak kan kunnskapen styrkes både hos den ansvarlige fagpersonen og i øvrige tjenester. Dette kan gi bedre forutsetninger for å identifisere, håndtere og følge opp voldssaker på tvers av sektorer. I distriktskommuner er lokal forankring særlig viktig. God kjennskap til lokalsamfunnet, tjenestestrukturer og samarbeidsforhold kan bidra til høy tilgjengelighet og tillit, både blant ansatte og innbyggere. Dette kan gjøre det lettere å nå sårbare grupper og tilpasse hjelpen til lokale behov og ressurser. Erfaringer fra kommuner som har etablert en slik funksjon tyder på at organiseringen kan bidra til å opprettholde eller styrke det lokale hjelpetilbudet, også i situasjoner der andre tjenester er redusert eller sentralisert. Dette kan indikere at et lokalt og tilgjengelig lavterskeltilbud oppleves relevant av innbyggerne og kan bidra til å redusere terskelen for å søke hjelp.

Forankring av planer, modeller og samarbeid i kommunene

Alle former for utviklingsarbeid krever forankring for å kunne føre til varige løsninger. En gjennomgående helhetlig og koordinert innsats mot vold i kommunene krever at innsatsen er prioritert politisk, støttet administrativt, faglig integrert og organisert på tvers av kommunale tjenester. I tillegg er det viktig at det finnes en tilrettelegging for å finne fram til tjenestene og en tillit til å søke hjelpen som finnes i lokalsamfunnet.

Figuren på neste siden er utarbeidet basert på erfaringer fra prosjektet og viser en enkel oversikt over ulike forankringspunkter som er avgjørende for et helhetlig kommunalt arbeid mot vold.

Figur 2: Arbeid mot vold i distriktskommuner

Lovverk

Kommunene skal sikre likeverdige tjenester til alle innbyggere, uavhengig av bosted. Samtidig viser både forskning og erfaring at kommunene har ulike forutsetninger for å oppfylle alle sine lovpålagte oppgaver. En undersøkelse fra Menon Economics i 2022 finner at jo mer perifert en kommune er lokalisert, og jo mindre kommunen er i størrelse, desto lavere er graden av lovoppfyllelse. Samtidig viser rapporten at god økonomi i noen grad kan kompensere for disse utfordringene, men ikke fullt ut (Pedersen et al 2022). Rapporten peker også på at det finnes små distriktskommuner som likevel har høy grad av lovoppfyllelse og fungerer godt innenfor sine rammer. I våre kartlegginger ser vi at ansvaret for arbeidet med vold i nære relasjoner varierer mellom kommuner, og at dette feltet ofte bæres av enkeltpersoner med særlig engasjement, såkalte ildsjeler. Dette kan bidra til at prioriteringen av lovpålagte oppgaver i praksis blir noe tilfeldig, og i stor grad avhenger av hvem som løfter saken fram lokalt.

«Vi har mange andre lovpålagte oppgaver også.» Ansatt i kommunen

Samtidig ser vi eksempel på at alvorlige volds- eller overgrepssaker i noen tilfeller kan fungere som en utløsende faktor som setter voldsforebygging tydeligere på

dagsorden i kommunen. Fenomenforståelse av hva vold er og hvilke konsekvenser dette har for enkeltmennesker, familier og lokalsamfunn er vesentlig for at arbeidet mot vold skal oppleves som relevant for kommunen å prioritere. Intern tillit mellom tjenesteområdene og en felles forståelse av både situasjonsbildet og hva som bør vektlegges påvirker muligheten for forankring av arbeidet. Dette har også betydning for kommunens egen forståelse av og prioritering av lovpålagte oppgaver knyttet til vold og voldsforebygging.

Politisk forankring

En rapport fra NKVTS (2019) viser at hovedgrunnen til at kommuner tar initiativ til å sette fokus på arbeid mot vold og utarbeide handlingsplaner er nasjonale politiske føringer som følges opp gjennom lokalt politisk initiativ (Sandmoe & Nymoen 2019). I politisk forankring inngår voldsarbeidets tilknytning til kommuneplanen, eventuelt handlingsplan og økonomisk bevilgning.

Plan

Å utvikle kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner ble introdusert som et anbefalt tiltak i den nasjonale handlingsplanen Vendepunkt (2008–2011), og er fortsatt vektlagt i regjeringens opptrappingsplan for 2024–2028. Anbefalingen bygger blant annet på Riksrevisjonens undersøkelse fra 2022, som viser at kommuner uten handlingsplan mot vold i nære relasjoner i mindre grad har skriftlige rutiner og prosedyrer for å avdekke og varsle om vold, samt svakere systemer for samordning av tjenester. Disse kommunene har også i mindre grad etablert kompetansetiltak for ansatte (Riksrevisjonen 2022). Hensikten med handlingsplanene er å gi en strategisk retning for kommunens arbeid med vold i nære relasjoner og bidra til videreutvikling av tjenester i tråd med nasjonale føringer, lover og forskrifter (NKVTS 2022). I tillegg til lokalt politisk initiativ peker mange kommuner på faglige og administrative behov som viktige drivere for å utarbeide, rullere eller fornye planene. Rapporten viser også at 40 prosent av kommunene i Norge har en handlingsplan, og at dette i større grad gjelder kommuner med høyt innbyggertall, som samlet omfatter 63 prosent av befolkningen (Sandmoe & Nymoen 2019). Generelt ser det ut til at nasjonale anbefalinger i større grad følges opp i de kommunene som vurderer det som mulig og hensiktsmessig innenfor egne rammebetingelser. Blant distriktskommunene i Nordland og Trøndelag er det få kommuner som har egne handlingsplaner, kun to i hvert fylke. I Vesterålen har imidlertid fem kommuner gått sammen om en interkommunal handlingsplan, og det finnes også eksempler på interkommunale planer som nå er utgått på dato.

Som et ledd i regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner (2021–2024) er det utviklet en nasjonal veileder i regi av NKVTS. En av informantene i prosjektet beskriver at veilederen er nyttig, men samtidig krevende å anvende direkte i en liten distriktskommune:

«Veilederen fra NKVTS var veldig nyttig. Vi så videoene, hele pakka, den var veldig god, vi brukte mye tid. Vi måtte oversette fra veilederen og definere hva dette betyr for oss i vår virksomhet i praksis i en liten kommune.» Kommunal leder

Dette illustrerer hvordan nasjonale verktøy ofte må tilpasses lokale forhold for å bli operative i små kommuner med begrensede ressurser og brede tjenesteområder. I veilederen anbefales det også at kommunene ikke går videre i arbeidet med handlingsplan før det foreligger en politisk beslutning som sikrer tydelig forankring og mandat for prosessen (NKVTS 2022). I Nordland og Trøndelag er de interkommunale planene gjennomgående politisk forankret, det samme gjelder tre av de fire kommunale planene. Røros kommune er et eksempel på en kommune som opplever tydelig nytte av en handlingsplan mot vold. Kommunalsjef for helse og omsorg beskriver dette slik:

«Det gir synergier, at det henger sammen».

Kommunens plan har et særlig fokus på barn og unge, og er utviklet av en tverrfaglig gruppe bestående av virksomhetsledere fra helse, barnevern, hjemmebaserte tjenester, psykisk helse- og rustjeneste, helsestasjon og samisk helseteam, i tillegg til bidrag fra NAV, politi og kommunalsjef for helse og omsorg. Planen er politisk vedtatt og presentert både i kommunestyret og i kommunens lederforum, mens implementeringen er lagt til den enkelte leder i de ulike tjenestene.

Handlingsplanen er samtidig forankret i kommuneplanens samfunnsdel, med et overordnet mål om at kommunen skal være en trygg plass å vokse opp, noe som bidrar til en tydelig rød tråd i arbeidet.

Krisesentrene har delte erfaringer med hvorvidt de i praksis erfarer forskjell mellom kommuner med og uten handlingsplan. Samtidig peker de på at planene ofte bør suppleres med mer operative verktøy.

«Når vold i nære relasjoner avdekkes, faller ansvaret ofte mellom ulike tjenester. Derfor burde alle kommuner ha en konkret tiltaksdel i tillegg til den overordnede planen – med tydelige tiltakskort som viser hvem som gjør hva, og når. Det gir trygghet og forutsigbarhet for både ansatte og brukere.» Leder krisesenter

Krisesentrene understreker også betydningen av å bli inkludert i arbeidet med handlingsplaner, og ser seg selv som en viktig faglig ressurs. En annen kriesenterleder beskriver dette slik:

«Det burde vært naturlig å inkludere kriesesenteret i dette arbeidet. I en kommune ble vi invitert med i arbeidsgruppen fra starten. Der jobbet vi sammen med andre tjenester og brukerrepresentanter. Det er viktig at slike planer ikke bare finnes på papiret, men faktisk brukes i praksis.»

Økonomi

Skyggerapport til Istanbulkonvensjonen vektlegger at Norges finansieringsmodell gjør at svak kommuneøkonomi begrenser tilbudet til voldsutsatte, og at det er regionale forskjeller på dette området: «Svak kommuneøkonomi har ført til at mange kriesentre har blitt lagt ned og at avtaler med lokale hjelpetilbud gjennom Alternativ til vold og Nok.-sentre reforhandles og avsluttes» (sivilsamfunnets skyggerapport, side 17). Dette gjelder i særlig grad mindre distriktskommuner.

Videre konstaterer rapporten at uklarhet i lovkravene gjør at kriesentertilbudet blir sårbart for nedskjæringer i drift og bemanning, noe som gir store lokale forskjeller.

Det er behov for økonomiske ressurser for å tilby lovpålagte tjenester og drive forebyggende arbeid mot vold. Vi har pekt på at økonomi og faglige ressurser er et av hovedutfordringene for å kunne drive et aktivt forebyggende arbeid mot vold og for å kunne tilby gode tjenester til utsatte og utøvere. Erfaringene viser at de lokale tiltakene i handlingsplanen må «konkurrere» om midler som blir til overs når kommunen har dekket sin del av budsjettet for kriesesenteret (Sandmoe, A., & Nymoen, R. C. 2019). I 2024 brukte norske kommuner over 510 millioner kroner på kriesentertilbud, en økning på 5 % fra året før. Antall overnattingsdøgn ved kriesentrene økte med 6 %, noe som kan skyldes grovere vold, boligmangel og mer komplekse saker. Dårlig kommuneøkonomi medfører at mange kommuner kjøper kriesentertjenester fra andre kriesentre lengre unna, noe som øker reiseveien for voldsutsatte som har behov for tilbudet. Skyggerapporten til Istanbulkonvensjonen peker på at ofte vil økonomi også være avgjørende i kommunenes vurdering av hvilket kriesenter de skal inngå avtale med, at det ikke nødvendigvis er det nærmeste kriesesenteret som er det rimeligste, og at dette er en tydelig tendens i områder hvor det er spredt befolkning og lange avstander, som i Nord-Norge og i samiske områder. Statistikk fra SSB viser store forskjeller på kostnad per innbygger til kriesentertilbudet, hvor laveste kostnad er på under 50 kroner per innbygger (kriesesenteret i Stavanger, Asker, Bærum og Lier), mens kommunene som sogner til

de to krisesentrene i Hallingdal samt Norasenteret i Øst-Finnmark har den høyeste kostnaden, på henholdsvis 256 og 234 kroner per innbygger (SSB, 2022).

Kostnadene de 34 kommunene med sentralitetsgrad 5 og 6 i Nordland har til krisesenter varierer fra kr 65 000 til kr 1 748 000, mens tilsvarende for 27 kommuner i kommuner grad 5 og 6 i Trøndelag varierer kostnadene fra kr 34 000- 740 000 (tall fra 2023/25).

Administrativ forankring: Organisering ansvar og roller

I den administrative forankringa ligger selve organiseringa av akuttberedskap og langsiktig forebyggende arbeid. Hvem skal ha ansvar for hva? Hvordan organiseres arbeidet? Hvordan skal samarbeidet med eksterne partnere være? En tydelig administrativ forankring innebærer at ansvaret ikke ligger hos enkeltpersoner, men er en del av det ordinære arbeidet i kommunen. Arbeidet er forankret i planer, rutiner og styringsdokumenter, og det er avklart hvem som har ansvar for hva og hvordan tjenestene skal samarbeide. Ledere følger opp arbeidet gjennom rapportering, evaluering og kompetansetiltak slik at arbeidet blir systematisk og en del av den faste driften. Regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep (2025-2028) legger vekt på behovet for en helhetlig og samordnet innsats gjennom tverrfaglig samarbeid, faste rutiner og god ledelsesforankring. Dette utdypes i riksrevisjonens definisjon: «Et helhetlig og koordinert tjenestetilbud forutsetter ikke bare at de ulike tjenestene kjenner til hverandre, men at det også foreligger rutiner og avtaler som avklarer ansvarsforholdene mellom aktørene.» Ut fra denne definisjonen kan vi ikke si at vi finner en gjennomgående helhetlig og koordinert innsats mot vold i kommunene. Likestillingssenteret KUNs eget arbeid med fagdager om vold i distriktskommuner kan illustrere hvor ulikt arbeidet organiseres. For å gjennomføre fagdage har vi tatt kontakt med kommunene og blitt vist vei til dyktige fagpersoner i ulike roller og med ulikt ansvar, bl.a. Etatsleder for Helse, Omsorg og Barnevern, SLT-koordinator, Kommunedirektør og Folkehelsekoordinator.

Krisesentrene rapporterer også om ulike samarbeidsformer med kommunene. Noen har faste kontaktpersoner som har signert samarbeidsavtalene og som har ansvar for å følge opp denne, typisk roller med dette ansvaret er kommunedirektør, kommunalsjef eller enhetsleder for rus og psykiatri. Det etableres også mer faglig samarbeid rundt brukere når det er aktuelt. Krisesentrene oppgir at ulempene med små kommuner at samarbeidet blir individuelt og personavhengig, de er avhengig av noen i kommunen som brenner for tematikken.

«Hva skal vi gjøre når Eva slutter om 2 år?» Kommuneansatt

De mener likevel at de er vant til å måtte finne løsninger lokalt, og det er en av styrkene ved å jobbe i distriktet.

«Hvis alle [kommuner] hadde hatt handlingsplan og vært med i TryggEst hadde det vært bra.» Politi

Akutt beredskap

Flere peker på fordelene distriktskommuner har med nærheten og fleksibiliteten i tjenestene, som også ofte er mer oppsøkende. Muligheten for å finne løsninger i akutte situasjoner blir også pekt på som en styrke, mens lite mengdetrening, manglende rutiner og store avstander til akuttjenestene beskrives som en utfordring.

Krisesentrene tilbyr både dagsamtaler og beskyttelse ved behov, men transport blir særlig trukket frem som en utfordring knyttet til krisesentrenes tjenester fordi det oppleves uklart hvem som skal ta ansvar for gjennomføring. På den andre siden trekkes det frem at avstanden mellom den enkelte kommune og krisesenteret faktisk kan være en fordel for noen – det gir rom for avstand, trygghet og mulighet til å snakke fritt. Likevel er det mange kommuner som problematiserer avstanden, uten å ta ansvar for løsninger. Det handler ikke bare om økonomi, det handler om å sikre at mennesker i krise får hjelp.

«Det er ikke krisesenterets ansvar å sørge for at brukere kommer seg dit – det er et kommunalt ansvar. NAV må kunne dekke transportkostnader når det handler om liv og helse. Dette må tydeliggjøres i lovverket og i praksis.» Leder krisesenter

Avstander kan gi ulike vurderinger og gi utfordringer, både når det gjelder å sikre beskyttelse til voldsutsatte og å dokumentere og sikre bevis.

«Lang reisevei til krisesenter kan også føre til at utsatte ikke er særlig interessert i å bruke tilbudet, men at de heller velger å bo hos noen i eget nettverk. Da kan utøver få beskjed om midlertidig besøksforbud. Dette kan være en OK ordning særlig i grisgrendte strøk.» Politi

«Det kan være lang vei til overgrepsmottakene. Dette er en utfordring i voldtektssaker hvor den utsatte får beskjed om å ikke dusje for å sikre spor. Om en må ta fly for å komme seg til mottaket, kan dette føre til at flere velger det bort. Det

er gjort avtaler med lokal legevakt, men de mangler den samme mengdetreningen og får ikke like gode bevis. Dette er likevel bedre enn ingenting.» Politi

Færre fagfolk å dele arbeidet med er også en sårbarhet i små kommuner. Ferieavvikling kan føre til at det ikke finnes fagfolk tilgjengelig i perioder. Dette er alvorlig når risikoen for vold i nære relasjoner ofte øker i ferier og høytider.

Faglig forankring, kompetanse og fenomenforståelse

I den faglige forankringen av arbeidet mot vold ligger både den interne spesialkompetansen, og den generelle fenomenforståelsen i organisasjonen. I tillegg er også samarbeid med andre fagmiljøer/etater med ansvar og fagkompetanse med på å sikre kommunens tilbud. Statsforvalterne erfarer: «Enkelte utfordringer er mer fremtredende i små kommuner, bl.a. å etablere og ivareta robuste fagmiljøer og å tiltrekke og beholde kompetanse. Generelt problem med riktig og tilstrekkelig kompetanse og bemanning over tid. Å sikre og beholde kompetanse er en utfordring på flere områder, blant annet helse og omsorg.» (Pedersen et al. 2022). Flere understreker at kommunene trenger grunnleggende kompetanse for å kunne se volden. Nettkurs og veiledere som er laget av blant andre NKVTS og RVTsene kan løse noe av dette behovet, men ikke alt. Det er et behov for tverretattlig samarbeid og da må flere møtes for å utveksle erfaringer og reflektere rundt spørsmålene i fellesskap.

Voldsfeltet er komplisert og gjennom digitalisering og utvikling av teknologi blir voldsbildet mer komplekst og utfordrende. Riksrevisjonen har også avdekket manglende kompetanse på æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse og manglende innsikt om opplysningsplikt og avverge plikt og vold i nære relasjoner i kommunene generelt. Ut fra Menons analyse om distriktskommunenes utfordring med å sikre og beholde kompetanse er dette dermed en av deres store utfordringer. Det mangler både grunnleggende fenomenforståelse i tjenestene og faglig ekspertise. Vår erfaring er at budsjettet til kurs og kompetanseheving er minimalt i distriktskommunene, å tilby et gratis kurs fører også til spørsmål om hvem som dekker utgifter til lokaler og lunsj. Dette tydeliggjør hvordan kompetanseheving ikke er enkelt å få til i den økonomiske situasjonen mange kommuner er i. Det kan også være et stort løft å sende flere fagpersoner til konferanser på voldsfeltet, særlig om reise og opphold må dekkes. Disse distriktskommune har som oftest også den lengste og mest tidkrevende reiseruten som da tar vekk ressursene i tjenestene.

Kommuner har løst dette behovet på ulike måter:

- Hamarøy kommune tilbyr årlig kursing om forholdet mellom taushetsplikt og avvergingsplikt.
- TryggEst-kommunene har tilgang på E-læring og nettbasert videreutdanning gjennom programmet. Alle kommuner som starter programmet kan søke om tilskudd til kompetanseheving om TryggEst og vold mot utsatte voksne.
- Noen krisesenter, for eksempel Salten, tilbyr undervisning og informasjonsarbeid om vold i nære relasjoner. De besøker blant annet barne- og ungdomsskoler, videregående skoler, universitetet, flyktningkontoret, voksenopplæringen og andre relevante steder for å øke kunnskapen. <https://bodo.kommune.no/tjenester/helse-og-mestring/legetjeneste-og-akutte-tjenester/krisesenteret-i-salten/forebygging-og-faglig-oppdatering/onsker-du-informasjon-om-vold-i-naere-relasjoner/>
- Kompetanseheving er tiltak i kommunale handlingsplaner mot vold som blir vedtatt i kommunestyret.

Vi ser potensialet i tiltak som å bruke konferanser som streames inn i et felles møte som samler relevante tjenester i kommunen. Det er mulig å få til med koordinering og gode lokaler med tilgang til stor skjerm og gode lydanlegg.

Samarbeid

Riksrevisjonens budskap er at voldsarbeid i kommunene ikke først og fremst svikter fordi én tjeneste gjør en dårlig jobb, men fordi samarbeidet mellom tjenestene er for svakt, for personavhengig og for lite systematisert (Riksrevisjonen 2022).

Krisesentrene er en sentral samarbeidspartner i arbeidet mot vold. *«Krisesentrene er en lovpålagt kommunal tjeneste. Derfor må kommunene sørge for at tilbudet er tilgjengelig – uavhengig av drift og geografi. Det er beboernes behov som må stå i sentrum»*. Leder krisesenter

I tillegg til å følge opp de enkelte brukerne har kommunene også et ansvar for å etablere et samarbeid mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet. Til tross for lovpålegg, opplever mange krisesentrene at de har for lite forankring i kommunene og at kommune i for liten grad ser på krisesenteret som en del av sitt tjenestetilbud. SSB-tabell 12991 for 2025 viser at kommunene i Trøndelag og Nordland samlet har et lavere omfang av etablert samarbeid med kommunenes krisesentertilbud enn landet som helhet. Nasjonalt er barnevern den mest utbredte samarbeidsetaten (72,5 prosent), etterfulgt av NAV-kontor (66,0 prosent) og psykisk helse- og rustjenester (60,5 prosent). I Trøndelag og Nordland

samlet (N=68) er barnevern også den mest rapporterte samarbeidspartneren (60,3 prosent), men med lavere andeler enn nasjonalt, og med en noe annen rangering av de øvrige samarbeidsetatene, der psykisk helse/rus (51,5 prosent) rapporteres oftere enn NAV-kontor (50,0 prosent). For kommuner i sentralitetsgrad 5–6 i Trøndelag og Nordland framtrer et tilsvarende mønster, hvor barnevern utgjør den viktigste kontaktflaten (57,7 prosent), etterfulgt av helsestasjon (50,0 prosent) og psykisk helse/rus (48,1 prosent). Samlet indikerer dette at regionen, og særlig de minst sentrale kommunene, har et mindre omfattende samarbeid med krisesentertilbudet enn det nasjonale nivået, samtidig som barnevern fremstår som den mest stabile og sentrale samarbeidsaktøren på tvers av geografi og sentralitet.

Politi og SLT

«« Den lokale fyren som sliter med rus – vi tar en samtale med ham og ser at det har en virkning». Mitt inntrykk: jo mindre forholdene er, jo enklere er det å få lokalt politi til å se at dette også angår oss.» Politi

Opptappingsplanen for arbeid mot vold legger vekt på lokal tverretattlig samordning, forebygging og bedre koordinering mellom politi og kommunale tjenester. Riksrevisjonens rapport påpeker at et godt samarbeid mellom kommunale tjenester og politi i forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner er helt avgjørende (Riksrevisjonen 2022). Politiet er blant de offentlige etatene med vid adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger for å forebygge eller avverge lovbrudd. Dette kan være viktig i saker om vold i nære relasjoner nettopp fordi slike saker ofte består av mange små signaler fordelt på flere etater. Politiet kan være med å avdekke mønstre. Politiet skal dekke et stort geografisk område fordelt på mange politistasjoner, og det er flere distriktskommuner som ikke har egen politistasjon. Dette kompenseres med faste kontordager i disse kommunene, og alle kommunene har en egen politikontakt.

I intervju med politiet oppgir de at det er lettere å få de som jobber på småstedene til selv å følge opp forebyggingstiltak. Det er små kontorer, de ser mer hvordan dette henger sammen. I tillegg til politikontaktene er politirådene viktige som styrings- og samordningsarena. I distriktskommuner kan dette være organisert som interkommunale råd.

«Vi har godt samarbeid med politiet i lokalt politiråd. Har orientert om handlingsplanen her og i de regionale politirådet. Vold i nære relasjoner er ikke

gjennomgående tema i politirådet, men vi snakker om tematikken. Vi har få saker, men tror vi har flere. Det er politiet enige i.» Leder i kommune

Politirådets funksjon er å forebygge kriminalitet, vold og utrygghet gjennom koordinering. De har ikke spesielt fokus på vold i nære relasjoner og vold mot barn, men dette inngår som en del av ansvarsområdet. En av våre informanter i Nordland politidistrikt påpeker at mange av politirådene er opptatt av ungdomskriminalitet og at det

«Kanskje ikke god nok kobling til vold i nære relasjoner, med den kunnskapen man har om sammenhengen mellom voldsutsatthet og kriminalitet. Kunne ha hatt godt av å rygge et skritt tilbake når det gjelder kriminell ungdom.» Politi

Antydningen om at sammenhengen mellom kriminalitet og å ha vært utsatt for vold i barndom har for lite oppmerksomhet kan også vise til at politirådet som et koordinerende organ kan spille en større rolle i det forebyggende arbeidet mot vold i nære relasjoner. Det samme angår også SLT. Det er 21 kommuner i sentralitetsgrad 5 og 6 i Nordland og Trøndelag som har denne funksjonen; 6 i Trøndelag og 15 i Nordland. I flere av disse har man gått sammen med andre kommuner om en interkommunal koordinator og SLT-organisering. Vår erfaring etter kontakt med mange ulike distriktskommuner er at det varierer hva som defineres som SLT-koordinators arbeidsoppgaver, og at mens vold i nære relasjoner ses som en del av ansvaret i denne stillingen i noen kommuner er det andre kommuner som oppgir at SLT-koordinator først og fremst jobber med ungdom og rus og at disse områdene ikke ses i sammenheng.

Tillit og forankring i lokalsamfunnet

I Jasska-prosjektet var et av de fem delprosjektene tillitsbygging. Dette var basert på kartlegginger som fant et behov for å bygge grunnleggende tillit i befolkningen til kommunen og andre offentlige myndigheter, bygge troverdighet for kommunens del, og bidra til at innbyggere og tjenesteytere i større grad stolte på hverandre. Bergmann, Bjørnhold og Ruud (2025) peker i sin studie av voldserfaringer i en samisk og nordnorsk kontekst på at «Det er viktig å notere seg at samiske lokalmiljøer har mye til felles med andre små og spredtbygde bygdesamfunn i Norge», og peker ut manglende tillit til myndigheter og risiko for sosiale sanksjoner ved å fortelle åpent om vold som to fellestrekk man kan finne i mange bygdesamfunn.

Tillit er også et tema som trekkes fram i flere av samtalene og intervjuene vi har hatt i dette prosjektet, som en viktig faktor i voldsforebyggende arbeid i små distriktskommuner. Fra tjenesteyteres ståsted knytter dette seg særlig til utfordringer ved å kombinere rollen som fagperson med andre samfunnsroller og sosiale relasjoner i små samfunn, og om å bygge tjenestemottakeres tillit til tjenestene, at de trygt kan fortelle om voldserfaringer og at taushetsplikten overholdes. En undersøkelse gjennomført av KORUS om kompetanse, samarbeid og samhandling i norske kommuner viser at i de minste kommunene, med opptil 5000 innbyggere, oppgir 35 % at små forhold gjør det vanskelig å skille rollen som fagperson og privatperson «i svært stor grad» eller «i ganske stor grad» og at dette er hinder for å handle hensiktsmessig overfor barn/unge/ blivende foreldre som de opplever en uro rundt/ er bekymret for. Tilsvarende tall for en stor kommune er 5 %. Samtidig som denne undersøkelsen viser at det er godt under halvparten av alle distriktskommuner som rapporterer at dette er en utfordring, sier statistikken noe om at utfordringer med å kombinere rolle som fagperson og privatperson påvirker ansatte i små distriktskommuner i mye større grad enn ansatte i mer folkerike kommuner. Deretter kommer det at en er redd for å ødelegge relasjonen til barnet eller foreldrene, og at det er vanskelig å vite hvordan en skal handle. Minst forskjell mellom små og store kommuner er det når det gjelder det å stå alene i situasjonen, manglende rutiner og språklige og kulturelle barrierer. Når det gjelder andre barrierer som for liten tid til å følge opp, redd for å gjøre feil og manglende tilbud om videre oppfølging, skiller ikke de små kommunene seg spesifikt ut (Else Kristin Utne Berg, Ingvild Vardheim 2022).

Taushetskulturer rundt vold

Flere av de vi har snakket med løfter fram at brukernes tillit til at de kan bruke tjenesten uten at dette blir synlig i lokalsamfunnet er sentral for tjenester til voldsutsatte. Helse- og sosialsjef i en kommune beskriver hvordan vold i likhet med psykisk helse er særlig tabubelagt i mindre kommuner preget av synlighet i lokalsamfunnet:

«I en liten kommune er vold et større tabu. Vi ser i psykisk helsearbeid hvor vi tilbyr mestringskurs så vil de for eksempel ikke delta fordi det er naboen som er kursholder. Å varsle er vanskelig – det kan være håndballtreneren din, større sjanse for at de kjenner de det gjelder. Det er lettere på større steder. Når det gjelder psykisk helse prøver vi å jobbe bredt – tilby tjenester i nabokommune, jobbe interkommunalt.» Helse- og sosialsjef

At vold er tabu å snakke om, kan knyttes til flere forhold. Bergmann, Bjørnholt og Ruud (2025) knytter det til et spørsmål både om generasjon og kjønn. De påpeker at en del av deres funn av taushetskulturer i et utvalg mindre kystsamfunn i særlig grad kan knyttes til de som i dag er eldre kvinner, og at man kan se et generasjonsskifte i yngre generasjoner når det gjelder åpenhet om og holdninger til vold. Distriktskommuner kan altså ha god grunn til å fokusere på eldre som en særlig sårbar gruppe i sitt arbeid med å avdekke og forebygge vold.

«Når man lever med vold i små lokalsamfunn, blir det ofte synlig for mange – men likevel er det få som griper inn.» Leder krisesenter

« Alle veit om det men ingen gjør noe med det. Man får så sterke knytninger, mange forbindelser og kjenner hverandre på mange måter- det å være den som varsler kan være veldig vanskelig og komme med mange omkostninger i en småkommune. I større kommuner er det lettere å varsle, om man ikke kjenner dem som er involvert.»

Politi

En annen type taushet om vold som flere i vårt utvalg snakker om er det man kan kalle offentlige hemmeligheter. Som vi ser av sitatene over blir dette tatt opp både av representanter fra krisesenter og politiet i vårt utvalg. Tette forbindelser og god oversikt i lokalsamfunnet kan gjøre at volden blir synlig for flere i de sosiale nettverkene i samfunnet rundt, uten at dette nødvendigvis fører til at voldssaker blir fanget opp og behandlet av det kommunale hjelpeapparatet. Redsel for negative ringvirkninger i lokalsamfunnet av å avdekke vold er noe flere i vårt utvalg nevner som utfordrende. De beskriver hvordan synlighet og gjennomsiktede samfunnsforhold kan gjøre terskelen for å gripe inn høyere i mindre bygdesamfunn enn ellers, fordi det å varsle også vil være synlig, og gi store konsekvenser for hele lokalsamfunnet.

En ansatt reflekterer over en sak hvor det var mistanke om at en ansatt hadde utøvd vold mot en bruker av et kommunalt tilbud:

«Å gå til det skrittet å lage sak er svært utfordrende. Du tar ikke bare fra jobben fra noen, men også ryktet og livet i bygda. Du er nødt til å være så sikker i din sak før du gjør noe, fordi det får så store konsekvenser».

Særlig kan slike vurderinger oppleves som utfordrende i tilfeller hvor det er snakk om små kommuner med anstrengt økonomi og/eller utfordringer med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft, hvor konsekvensene av å handle på mistanke kan få umiddelbare virkninger både for kommunens økonomi og tjenestetilbud. Samtidig bør risikoen for å la vold gå under radaren uten at noen griper inn være noe

kommuner veier tyngre i slike sammenhenger. Flere saker som har blitt avdekket i distriktskommuner og fått stor oppmerksomhet, som Tysfjordsaken og overgrepdommen mot den tidligere kommunelegen Arne Bye på Frosta, gjør at man i ettertid stiller spørsmål om hvordan dette kunne gå så langt uten å bli stoppet. Dette gir en enorm byrde til de som er utsatt, med store ringvirkninger i hele bygdesamfunn.

Vurderinger av hvordan vold som er avdekket påvirker samfunnet rundt, og hvordan man kan gå videre, er særlig relevante i mindre samfunn, slik man har jobbet med i Jasska. Å leve videre i små samfunn etter avdekking av vold var også et av temaene som ble løftet opp av referansegruppa som et viktig tema å ta opp, og vi vil løfte fram at kunnskapen som er utviklet i Jasska-satsingen er overførbar og verdifull å dra nytte av også i andre distriktskommuner.

Flere faktorer kjennetegner distriktet som ramme for voldsforebyggende arbeid. Kortere vei til handling kan gjøre kommunen fleksibel og handlekraftig ved behov for akutte tiltak. Kjennskap og oversikt i samfunnet er faktorer som kan gjøre det enklere å avdekke vold enn i større samfunn hvor vold i nære relasjoner lettere kan gå under radaren til tjenesteapparatet. Vi ser også flere eksempler på hvordan langsiktig arbeid med tillitsbygging kan gi gode resultater i distriktskommuner, og at det å ha synlige fagpersoner som jobber med voldsforebygging over en viss tid kan gi forankring og bygge tillit i befolkningen til at det er hjelp å få om man lever med vold i nære relasjoner. Enkeltpersoners kompetanse og engasjement har en viktig rolle og betydning, særlig i en liten kommune. Samtidig er dette noe som også gir sårbarhet.

Vi ser at interkommunale samarbeid kan være nødvendige løsninger for å kunne tilby tjenester som ivaretar anonymitet og taushetsplikt, og som kompenserer for mange dobbeltroller i mindre samfunn. Det gir også mulighet for tilgang på fagpersonell i ferier og høytider. En risiko ved at kommunens arbeid mot vold i nære relasjoner organiseres på denne måten, er at man risikerer å i stor grad plassere ansvaret på den enkelte voldsutsatte, både når det gjelder å finne informasjon om hvilke hjelpetilbud og tjenester som finnes og å kontakte hjelpeapparatet. En gjennomgang av nettsidene til kommunene i vårt utvalg viser at det på mange kommuners sider er vanskelig å finne informasjon om tilbud til voldsutsatte. Som et minimum bør kommunen ha lenke til nasjonale ressurser som dinutvei.no på sine egne nettsider. Helst bør kommunens nettside også gi informasjon om hvor man kan ta kontakt i kommunen ved mistanke om vold eller om man er utsatt for vold, og oversikt til aktuelle hjelpetilbud i regionen. Det at det er den enkelte som selv må ta ansvar for å finne fram kan også gjøre at det ikke blir noen kontaktpunkter tilbake til

kommunen, og at kommunen dermed ikke involveres og kan koble på andre ressurser og fagmiljøer. Dermed blir samarbeidsavtalen mellom krisesenter og kommune sentral, særlig der det er lang reisevei til krisesenteret kommunen kjøper tjenester av.

Sjekkliste for kommuner

Kommunene har ansvar for forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner og vold mot barn. Etter Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 a, skal kommunen legge til rette for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep mot pasienter og brukere. I tillegg har kommunene gjennom krisesenterlova § 2 ansvar for å sørge for et trygt, gratis og helhetlig krisesentertilbud til personer som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Dette innebærer både akutt beskyttelse, råd og veiledning, oppfølging i reetableringsfase og å legge til rette for samarbeid, kompetanse og tidlig innsats på tvers av tjenestene. Under har vi utarbeidet en enkel sjekkliste for kommuner som ønsker å komme i gang med eller forbedre arbeidet med håndtering og forebygging av vold i nære relasjoner.

Kartlegg dagens situasjon

- Informasjon om hjelpetilbud er tilgjengelig for voldsutsatte
- Kommunen har kartlagt eksisterende rutiner og samarbeid
- Kommunen vet hvilke tjenester som møter utsatte og utøvere
- Det finnes oversikt over kontaktpersoner og samarbeidspartnere
- Kommunen har vurdert lokale utfordringer som:
  - Lange avstander
  - Små fagmiljø
  - Ferie/sårbar bemanning
  - Tillit og anonymitet i små samfunn

Forankring

- Kommunen har kunnskap om lovpålagte ansvar
- Arbeidet er forankret i kommuneplan, folkehelsearbeid eller handlingsplan
- Vi har tilstrekkelige økonomiske og faglige ressurser
- Administrativ/politisk ledelse har tydelig prioritert arbeidet mot vold i nære relasjoner
- Ansvar er plassert hos navngitt leder/funksjon
- Temaet tas jevnlig opp i ledermøter, politiråd eller tverrfaglige fora

Rutiner

Det finnes skriftlige rutiner for:

- Bekymringsmelding
- Avvergeplikt og opplysningsplikt
- Akutte situasjoner
- Samarbeid mellom tjenester
- Dokumentasjon og oppfølging

Ansatte kjenner til:

- hvem de skal kontakte
- hva de skal gjøre ved mistanke om vold
- hvordan saker følges opp videre

Kommunen har enkle tiltakskort eller handlingsveileder tilgjengelig for ansatte

Kompetanseheving

Ansatte i førstelinjetjenester får grunnleggende opplæring om vold i nære relasjoner

Ansatte i førstelinjetjenesten har innsikt i taushetsplikt, opplysningsplikt og avvergeplikt

Kommunen gjennomfører jevnlig fagdager eller tverrfaglige samlinger

Tema som inngår i opplæring:

- Tegn på vold
- Hvordan snakke om vold
- Vold mot barn
- Vold mot eldre og andre særlig sårbare grupper
- Digital vold
- Æresrelatert vold

Nye ansatte får introduksjon til kommunens rutiner

Tverrfaglig samarbeid

Kommunen har faste møtepunkter mellom:

- Helse
- Skole/barnehage
- Barnevern
- NAV
- Politi
- Psykisk helse/rus
- Krisesenter

Kommunen bruker politiråd, SLT eller BTI aktivt også i voldssaker

Krisesenteret er inkludert som samarbeidspartner og fagressurs

Det er avklart hvem som koordinerer saker ved behov

Tilgjengelighet

Voldsutsatte finner lett informasjon om hjelpetilbud på kommunens nettsider

Det finnes tydelig kontaktinformasjon ved bekymring eller behov for hjelp

Kommunen har avklart ansvar for transport til:

- Krisesenter
- Overgrepsmottak
- Akutte tjenester

Det finnes løsninger også utenom kontortid og i ferieperioder

Tillit og trygghet

Kommunen kommuniserer tydelig at vold tas på alvor

Ansatte får støtte i krevende saker

Kommunen arbeider aktivt for å redusere tabu rundt vold

Det tas hensyn til utfordringer i små samfunn:

- Dobbeltroller
- Anonymitet
- Frykt for sosiale konsekvenser

Kommunen samarbeider med frivillighet, lokalmiljø og relevante nettverk når det er hensiktsmessig

Evaluering

- Kommunen evaluerer rutiner og samarbeid systematisk
- Vold i nære relasjoner inngår i kommunens internkontroll eller kvalitetsarbeid
- Erfaringer fra ansatte, brukere og samarbeidspartnere brukes til forbedring
- Kommunen vurderer kontinuerlig behov for:
  - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner
  - TryggEst
  - Interkommunalt samarbeid
  - Lokal koordinator/fagressurs

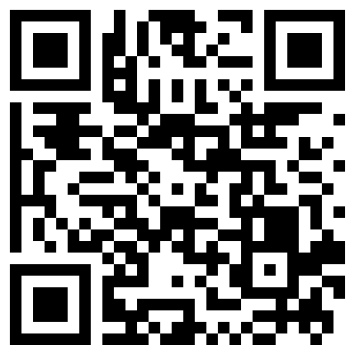
Referanser og litteratur

- Berg, E. K. U. & Vardheim, I. (2022). *Kompetanse, samarbeid og samhandling i norske kommuner En undersøkelse fra 73 norske BTI/BTS-kommuner*. (KORUS Rapport 2022). <https://korus.no/kompetanse-samarbeid-og-samhandling-i-norske-kommuner>
- FN-Sambandet (2024, 19. august). Verdensdagen for forebygging av vold, overgrep og seksuell utnyttelse av barn. *United Nations Association og Norway*. <https://fn.no/om-fn/fn-dager-kalender/kalender/verdensdagen-for-forebygging-av-vold-overgrep-og-seksuell-utnyttelse-av-barn>
- Folkehelseinstituttet. (2020). *Norsk forskning om forebyggende tiltak og hjelpetiltak mot vold i nære relasjoner: Et forskningskart*. Folkehelseinstituttet. Område for helsetenester. <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2020/norsk-forskning-om-forebyggende-tiltak-og-hjelpetiltak-mot-vold-i-nare-relasjoner-rapport-2020.pdf>
- Fylkesmannen i Nordland (2017). *Rapport Prosjekt Jasska/Trygg 2017-2019*. <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/tysfjord/sluttrapport-prosjekt-jasskatrygg-til--styringsgruppa.pdf>
- Istanbul-konvensjonen. (2011). *Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner CETS 210*. (11-05-2011 nr 22 Multilateral). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2011-05-11-22>
- JURK, KSS, & Sanitetskvinnene. (2025). *Sivilsamfunnets skyggerapport 1 til Istanbulkonvensjonen. Første tematiske evalueringsrunde: "Building trust by delivering support, protection and justice"*. Universitetet i Oslo. <https://foreninger.uio.no/jurk/publikasjoner/I%20skyggerapporter%20til%20Istanbulkonvensjonen/usivilsamfunnets-skyggerapport-til-istanbulkonvensjonen-2025---rapport-1.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Frihet fra vold. Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-for-a-forebygge-og-bekjempe-vold-i-nare-relasjoner-20212024/id2868714/>

- Moen, L. H., Bergman, S., & Øverlien, C. (2018). *Forebyggende tiltak mot vold i nære relasjoner. Kartlegging av kunnskap for veien videre*. (NKVTS Rapport 2/2018). <https://www.nkvts.no/rapport/forebyggende-tiltak-mot-vold-i-naere-relasjoner-kartlegging-av-kunnskap-for-veien-videre/>
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (2022). *Veileder for utvikling av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner* [Veileder] NKVTS. <https://komplan.nkvts.no/>
- Norges institusjon for menneskerettigheter (2026, 10. februar). Om Istanbulkonvensjonen. *NiM*. <https://www.nhri.no/omv/om-istanbulkonvensjonen/>
- Pedersen, S., Kjelsaas, I., Halvorsen, C. A. & Aalen, P. (2022). *Ståa i norske kommuner. En kartlegging av kommunenes oppfyllelse av lovpålagte oppgaver*. (MENON-PUBLIKASJON NR. 46/2022). <https://menon.no/prosjekter/staa-i-norske-kommuner>
- Riksrevisjonen (2022). *Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner*. (Dok 3:8 (2021–2022)). <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2021-2022/myndighetenes-innsats-mot-vold-i-nare-relasjoner2.pdf>
- Sandmoe, A., & Nymoen, R. C. (2019). *Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner: Hvordan brukes de og til hvilken nytte?* (NKVTS Rapport 3/2019). <https://www.nkvts.no/rapport/kommunale-handlingsplaner-mot-vold-i-naere-relasjoner-hvordan-brukes-de-og-til-hvilken-nytte/>
- Statistisk sentralbyrå (SSB). (2024). *Nesten 12 prosent økning i kostnadene til krisesenter*. [Online] <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/trygd-og-stonad/statistikk/okonomisk-sosialhjelp/artikler/nesten-12-prosent-okning-i-kostnadene-til-krisesenter>

Dette notatet er utarbeidet av
Likestillingscenteret KUN.

Les mer om vårt arbeid med
voldsforebygging på
www.kun.no/fagomrader/vold

ISBN: 978-82-92038-64-2 (digital)

